
IV. Direktør N. Rygg's foredrag på Norges Banks representantskapsmøte 15. februar 1937.

Siden vårt forrige årsmøte har utviklingen fortsatt i samme retning. Under nedgangen 1929—32, som man regner for den voldsomste depresjonsperiode verden har hatt, gikk den industrielle produksjon meget sterkt ned, og en stor arbeidsløshet var følgen. For matvarer var utviklingen en annen. Her øket endog produksjonen, og følgen var en overordentlig sterk nedgang i prisene. Fremfor alt hadde man i disse nedgangsår en meget sterk nedgang i verdenshandelen. Fra 1932, eller hos oss vel nærmest fra 1933, har utviklingen gått i motsatt retning med økende virksomhet. Den industrielle verdensproduksjon lå i 1935 nær op imot topphøiden i 1929, og er i 1936 steget over denne. Dette inntraff hos oss allerede i 1935. Også verdenshandelen er i fremgang, men betegnende nok er farten her langsommere. Der er for mange ting som holder igjen. Verdenshandelen regnes i 1936 å ligge i volum ca. 15 % under 1929, mens Norges handel regnes å ligge omtrent like mange prosent over. Til tross for all politisk uro og utrygghet er der betydelig økonomisk fremgang, og bedringens internasjonale karakter er sterkt fremtredende. Engrosprisene lå i første halvdel av året meget rolig. Til gjengjeld var stig-

ningen i resten av året betydelig. I den siste del av året er den økonomiske bedring i det hele blitt mere tydelig. Utvidelsen av den industrielle virksomhet er nådd så høit op at der nu er full anvendelse for de forskjellige rå- og hjelpestoffer. Til dels har prisstigningen vært så sterk, at det har fremkalt betenkeligheter. Som alt ligger an skulde man kunne gjøre regning med en fortsatt utvidelse av den internasjonale handel.

Det er ikke min oppgave å belyse denne utvikling nærmere. Men jeg vil søke å skildre følgene av den for vårt bankvesen og bankenes stilling til forskjellige av de spørsmål som tiden reiser.

Den mest iøinespringende virkning på bankene blir at graden av risiko som er knyttet til deres engagementer blir mindre. Bankene har jo sittet med en del engagementer, som har måttet holdes oppe, men hvor en risiko har vært til stede. Med den lettere avsetning og mere lønnende priser blir for en del engagementer risikoen mindre enn den var, og enkelte går over til klassen risikofrie.

Forholdene festner sig, behovet for avskrivninger tar av, der går noget inn igjen på tidligere avskrivninger, de bedrifter som bankene holder på, retter sig op, verdipapirbeholdningen stiger i verdi med kursene og sikkerhetene der ligger for lån, blir mere verdifulle. Mens de årlige oppgjør gjennom en rekke år viste at verdiene var skrumpet inn, kan man nu hvert år slå fast at de er i vekst.

Med den stigende omsetning blir der selvsagt også bruk for mere kreditt, men på den annen side er der i et sådant år som 1936 mange debitorer som bringer sin gjeld nedover. Og kredittmengden kan altså være gått ned eller ha stått stille, enn skjønt alle krav på utvidelser er blitt imøtekommet. Når således våre bankers utlån i 1936 viser nogen nedgang behøver der ikke deri å ligge nogen innskrenkning i kredittforsyningen.

Det er en glede å kunne meddele, at bankene hvad angår almenhetens tillit og den sikkerhet deres stilling byr, fortsetter å arbeide under trygge forhold. De to store privatbanker, hvis likviditet har vært støttet av Norges Bank, har utviklet sig tilfredsstillende, og også i de andre tilfelle hvor der har vært anledning til å yde hjelp har resultatet vært tilfredsstillende. Den samme gunstige dom passer også for sparebankene. Enkelte forsinkede oppgjør som har måttet foretas endrer ikke dette billede. Andre sparebanker som har nydt den forbigående støtte har allerede arbeidet sig frem, så den ikke lenger behøves.

Jeg skal først vise hvad der er mest å merke ved Norges Banks stilling. I tidligere år blev det først og fremst utlånene, hvis svingninger man festet sig ved. I 1936 er der ikke noget særlig påfallende å berette om disse. Utviklingen har vært preget av nokså stor ro. Utlånene gikk nedover til midten av året. De gikk så op og holdt sig noget høiere resten av året, men ved årets utgang lå porteføljen nogenlunde i samme høide som det foregående år. Der var et sterkt rykk opad i juli, som jeg kommer tilbake til senere.

Folioinnskuddene lå betydelig høiere enn året forut, dels på grunn av innestående statsmidler som var reist ved obligasjonslån, dels ved de større reserver som bankene måtte holde, for å møte uttak av innskudd.

På valutaområdet har endringene vært meget store. Der har gjennom hele året vært en strøm av valuta inn til bankene, og storparten er gått videre til Norges Bank. Når man sammenligner med foregående år må tilstrømningen sies å være veldig og den har naturligvis bidradd til å lette pengemarkedet

her hjemme. Samtidig som store beløp er runnet inn i bankene, må man også anta at en del gjeldsposter i utlandet er dekket.

Forklaringen ligger først i den betydelige økning av eksporten. Men fremfor alt er det skibsfarten som har ydet det største bidrag. Med den store økede flåte som i året nesten i sin helhet har vært i fart og til stigende frakter, er avkastningen steget i sterk grad. Endelig er der også optatt betydelige lån i utlandet; mere enn i de foregående år. Det er bare å beklage at denne periode fra 1932 til 1936 ikke er benyttet til i høiere grad enn tilfellet har vært å få den utenlandske gjeld bragt ned.

Følgene har vært at Norges Banks beholdning av utenlandske tilgodehavender har nådd en anelig høide. Der er hele tiden holdt uforandret kurs, idet man ikke har funnet at de i året inntrufne begivenheter har gitt noen grunn til å røre derved.

Vi kommer så til seddelømløpet, som viser påfallende svingninger. Gjennemsnittet for 1935 viste 322,8 millioner kroner, mens det for 1936 andrar til ca. 372 millioner kroner. Fra 1933 hadde man hvert år nogen stigning. For 1936 er stigningen uforholdsmessig stor og trenger en nærmere forklaring. Den står ikke i forhold til veksten i virksomhet og omsetning. Ved siden derav har der gjort sig gjeldende et abnormt behov, idet et anelig beløp sedler har vært gjemt bort i private gjemmer eller i bankbokser. Den abnorme karakter viser sig klarest når man ser på bevegelsen for de enkelte seddelsorter. En sådan tesaurering har man hatt i tidligere år, men ikke i et omfang som i 1936. Fra utgangen av 1935 til utgangen av 1936 steg seddelømløpet med 80,7 millioner kroner. Derav falt 31,5 millioner kroner på 1000- og 500-kronesedler. Stigningen i prosent fra utgangen av året 1935 til utgangen av 1936 utgjør 23,13 % for alle seddelsorter. Men for de store sedler (1000- og 500-kroner) androg stigningen til 45,04 %, mens den for alle de mindre sedler under ett ikke var mere enn 17,63 %. Det blir da — om man regner med samme prosent stigning som for de mindre sedler — ikke mindre enn vel 19 millioner kroner for store sedler som er gått ut for dette ekstraordinære behov, en beregning som vel ikke slår helt til, men dog gir en anelse om omfanget. De store sedler gikk ut gjennom hele året, men først i roligere tempo. Stigningen var betydelig større i annet halvår. Særlig stor var utgangen i oktober og i desember. Omkring midten av oktober falt det endog vanskelig med de forhåndenværende beholdninger å imøtekomme denne efterspørsel, som i så høi grad oversteg alle rimelige forutsetninger.

Den abnorme utvikling henger sammen med innskuddsbevegelsen, således som den har artet sig i 1936. Ifjor pekte jeg på den gledelige tendens som man kunde notere for 1935. I 1936 er denne tendens slått om til nedgang. I hele året beregnes nedgangen til 141 millioner kroner. Undersøker man for andre land under nogenlunde tilsvarende forhold, vil vi se at fremgangen der har fortsatt, og det samme skulde man også vente for Norges vedkommende. Der må altså foreligge særlige grunner.

Uttakene skjer i sterkest grad fra de egentlige sparerers side. Og det er jo en betenkelig sak å miste en del av dette klientel, som for bankene og vår nasjonale opsparing er av så stor verdi. Bankene har måttet reise midler for å møte uttakene, bl. a. ved salg av verdipapirer; dertil kommer videre salg av inngått valuta som har skaffet bankene betydelige likvider.

De banker som rammes av disse uttak tvinges til en snevrere ramme

for sin virksomhet i overensstemmelse med den nye situasjon. Dette er en beklagelig utvikling.

En av årsakene til dette omslag i innskuddsbevegelsen er den i januar 1936 innførte særskilte beskatning av innskuddsrenter. Omslaget inntrådte med en gang og har fortsatt siden, så langt oppgavene rekker. Særlig stort var fallet i juli måned.

At renter av bankinnskudd blir underkastet beskatning er selvfølgelig rettferdig. Den gamle tilstand med utdragelse av betydelige midler fra beskatning var i lengden ganske uholdbar. Hvad man må ønske er at denne skatt må bli formet ut overensstemmende med de rettferdige finansielle grunnsetninger som ellers er anvendt i vår skattelovgivning, navnlig regelen om fritagelse av inntekter under eksistensminimum og en lempeligere beskatning av de små formuer og inntekter.

Uttakene faller utvilsomt i flere grupper. En del, og vel den største, er anbragt på annen måte. Men en del er altså, som jeg har sagt, gjemt bort av eierne. Disse midler må man forhåpentlig kunne regne med vil vende tilbake til bankene, eftersom det viser sig at ulempene vesentlig faller på eierne selv, og der er også nu tegn som tyder herpå.

Før jeg går videre må jeg stanse litt ved obligasjonsmarkedet, fordi det har sammenheng med det jeg her taler om. Det var lykkes trin for trin å bringe rentesatsen ned, inntil man i 1935 kunde opta lån efter 4 %-typen. Det er ganske viktig å merke, at denne sats ikke i 1936 kunde oprettholdes. Man var nødt til ved lånene å forlate 4 %-typen og gå over til 4 $\frac{1}{2}$ %. Markedet maktet ikke lengere den lave rentefot. Det var blitt overanstrengt ved de efter våre forhold veldige konverteringer, som var gjennomført i de siste år og fremdeles fortsetter. Det første innenlandske statslån i 1936 gikk bra, men siden gikk det tyngre. Det annet statslån (55 mill. kr.) blev ikke så vellykket. De garanterende banker måtte overta en del av lånet. Beløpene skulde innbetales 1. juli. En rekke andre lån forelå til ordning omkring samme tid og ellers meldte der sig også andre krav. Resultatet blev en likviditetssvekkelse som på en uheldig måte føiet sig til de andre vanskeligheter som bankene hadde å arbeide med. Et tegn på disse besværligheter har man i stigningen av Norges Banks utlån i første uke av juli med 27 mill. kr.

Følger man kursene fra 1935, finner man en langsom, men uimotståelig nedgang. 4 $\frac{1}{2}$ %-ene stod i 1936 til tider nede i 97 %, mens de i 1935 hadde vært oppe i 103 $\frac{1}{2}$ %. Kursene rettet sig noget mot slutten av året. Denne nedgang som vi oplevet syntes også å stride mot hvad man skulde vente av året 1936 og stemmer heller ikke med forløpet i andre land. Markedet var som sagt overanstrengt, og aksjemarkedet øvet større tiltrekning.

Så vel utviklingen på innskuddsmarkedet som på obligasjonsmarkedet viser hvilken overordentlig viktig oppgave det er å verne om dem begge. Der er også nær sammenheng mellem dem. Den tanke at når bankenes innskudd går ned vil det kunne tjene til belivelse av obligasjonsmarkedet, har ikke slått til. Bankene har en overordentlig stor betydning som reservoarer av store obligasjonsmasser, som litt efter litt føres over på publikums hender. Nu har beholdningen måtte bringes ned for å møte innskuddsuttakene, og de forhold som virker uheldig på innskuddene vil i lengden også skade obligasjonsmarkedet.

Et par ord om Norges Banks rolle på verdipapirmarkedet. Vi har ikke gjort nogen markedsoperasjoner i egentlig forstand. Men vi har optrådt mere

aktivt på obligasjonsmarkedet, og det er vår akt å fortsette for å bidra til markedets oparbeidelse.

Det er etter den utvikling tingene har tatt lett å forklare den forhøielse av diskontoen som blev foretatt i desember 1936. Man hadde da hatt den lave diskontosats, $3\frac{1}{2}$ %, siden mai 1933. Så lenge den svarte til forholdene gjorde den sin nytte, men lenger kunde den heller ikke oprettholdes. Jeg har nevnt den stramning i renten som gjorde sig gjeldende på obligasjonsmarkedet og en lignende stramning kunde man også iaktta for pantelånsrenten. Der er en viss innbyrdes sammenheng mellom de forskjellige rentesatser, og denne stigende forskjell mellom innlånsrenten og den lange rente (obligasjonsrenten) gjør naturligvis stillingen vanskeligere. Dessuten øvet aksjemarkedet efterhånden en større tiltrekning. Det hadde lenge ligget nede, men nu blev interessen større, omsetningen av aksjer vokste og var i 1936 større enn på mange år. Aksjekursene gikk opover og gjorde imellem formelige hopp opover. Det var da ingen heldig ordning at rentesatsene for innskudd skulde ligge således til rette, at de inneholdt en stimulans til å føre bort fra bankene midler, som nettop her gjorde den største nytte og trengtes så godt. I de første 11 måneder gikk innskuddene ned med ikke mindre enn 186 millioner kroner. Denne nedgang artet sig nokså ujevnt, men tok sig iallfall delvis ut som en forblødning. Der er flere årsaker til denne nedgang, men en av dem var den lave sats for innskuddsrenten sett i forhold til andre rentesatser. Gjennem lengere tids arbeide er det lykket for bankene å bygge op et system, hvorefter innlåns- og utlånsrenten står i et naturlig forhold til diskontoen. Lang tid før desember mottok vi henvendelser angående de bekymringer som utviklingen voldt bankene. Stillingen var i virkeligheten i lengden uholdbar og i forskjellige distrikter arbeidet man med en forhøielse av bankenes innlåns- og utlånsrenter. De var villige til å vente, men det blev understreket, at stillingen var meget vanskelig og at det kun var et tidsspørsmål når innlånsrenten måtte settes op. Når dette skjedde vilde resultatet bli en forskyvning av rentenivået opad uten hensyn til diskontoen og diskontoen vilde da bli stående igjen som blott og bar nominell. Et verdifullt gjennom lange tider opbygget rasjonelt system vilde dermed være slått i stykker, og hvis nogen gang en diskontoforandring kunde sies å være diktert av forholdene måtte det være nu.

Det fortjener å fremheves, at det er lykket bankene til tross for de ikke så lette vilkår som en har hatt å arbeide under i Norge å forsyne kredittlivet med de fornødne midler, så de gode konjunkturer har kunnet gjøre sig gjeldende.

Kredittpolitikken er jo et emne som er vokset op til å ta en bred plass og tillegges større vekt enn nogen gang før. Også her hjemme blev det meget inngående behandlet i 1935—36 i forbindelse med de foretatte forandringer i lov om Norges Bank. Imidlertid har tingene utviklet sig videre eftersom tiden er gått og man har fjernet sig lenger og lenger bort fra den krise som egentlig gav foranledning til diskusjonen.

Det har selvfølgelig alltid inngått som en naturlig oppgave for nasjonalbanken å virke utjevvende, men man bringer nu i anvendelse nye midler og betoner en mere aktiv inngripen som ønskelig. Man har visstnok oplevet store skuffelser, således i Amerika, hvor meget aktiv inngripen på langt nær har bragt de ventede resultater, men her er et område hvor man må prøve sig frem med erfaringens hjelp. Det er oplagt at de monetære midler ikke

kan gjøre utslaget fordi der er så mange andre faktorer som virker inn og kan få den bestemmende innflytelse, men i hvert fall er kredittpolitikken et viktig middel til å påvirke utviklingen og et viktig ledd i en samlet politikk til utjevning av svingninger i det økonomiske liv. Målet må være å regulere kreditten på en rimelig måte, så den svarer nogenlunde til omsetningens behov, men de nødvendige forholdsregler må treffes i rette tid. Det vil under en ekspansjonsperiode si i god tid før toppen er nådd.

I det hele må man si, at dette problem med å skape en større stabilitet ut gjennom fremtiden er blitt et av de største som vi har å finne løsningen til. Skal man opnå de beste resultater må alle de bestemmende faktorer, stat og kommuner så vel som banker, arbeide etter de samme linjer, således at der blir dannet en samlet front for å skape stabilere forhold og motvirke de sterke svingninger. Hvad vi kaller konjunktorene er jo for en stor del bestemt ved en rekke faktorer som vi ikke har herredømme over, men også i ikke ringe utstrekning ved våre egne handlinger som øker bølgegangen, og spørsmålet melder sig da naturlig om man ikke kan følge en felles linje, hvorefter denne uheldige påvirkning fra vår side faller bort og en dempning opnåes av den bølgegang som kommer fra annet hold. Når det er så vanskelig å gjennomføre en sådan plan, så beror det jo meget på den korte menneskelige hukommelse. Erfaringen blir borte når den skulde bringes til anvendelse på ny. Dertil kommer at situasjonen ikke arter sig helt på samme måte hver gang, så der alltid vil være noget som skiller fra tidligere tilfelle.

Dette krav om arbeide for utjevning av konjunktorene ved hjelp av offentlige samfundsmessige tiltak, er en gammel tanke, som ofte har vært fremholdt, men om riktigheten av dette resonnement har vært erkjent, er der blitt lite gjort for å realisere tanken. I de gode tider synes man at der er så meget som midlene trenges til, og når man således i de gode tider utnytter alle ressurser er evnen svekket, når en ny krise melder sig. Men om det er en gammel tanke, så har også dette emne fått en bredere plass i den siste tid, og finanspolitikken og de offentlige arbeider er mere systematisk utformet som ledd i et samlet konjunkturpolitisk program.

Det stiller sig her som et ønskemål at statens og kommunenes arbeider og bestillinger ikke skal følge det private næringslivs svingninger op og ned, da det derved skapes nye vanskeligheter ovenpå de som allerede består. Det kreves derfor med andre ord en viss planlegning på lengere sikt, således at man har i reserve arbeider som kan settes i gang når det private næringsliv tar av og vel å merke reserverer de fornødne krefter for å kunne gjennomføre sådanne arbeider.

Under behandlingen i Stortingets avdelinger av tillegget til lov om Norges Bank blev det fra så mange talere tatt avstand fra inflasjon. Nu må det erindres, at en inflasjon kan ha forskjellige former og tenker man særlig på en kredittinflasjon, så må her minnes om, at den også kan komme inn gjennom andre dører, og videre at en inflasjon ofte vil utvikle sig i en snikende form, så man ikke blir den var med en gang. Man taler allerede om dyrtid som noget man uundgåelig driver imot, men når man kjenner de ulykkelige sider ved en utvikling i retning av dyrtid, så har man å verge sig derimot og anvende de midler som dertil behøves.

En stor fare under sådanne opgangstider er den overdrevne investering som finner sted så vel fra offentlig som privat side. Skal man opnå en viss stabilitet, må nyanleggene holdes innenfor en rasjonell ramme. Man må

selvfølgelig arbeide for at det bestående produksjonsapparat kan bli utnyttet best mulig, men når der tales om nyanlegg og utvidelser, må en nøktern vurdering finne sted. Å forsere utviklingen nu når det går så raskt av sig selv vil virke skadelig. Å øke produksjonen når fagarbeiderne i branchen allerede er optatt eller tilgangen av råstoffer ikke vil strekke til, er ikke god økonomi. Det er bankenes oppgave å finansiere de bedrifter som gir et rimelig vederlag til dem som deltar i produksjonen og dertil et overskudd som det offentlige kan ta skatt av og som gir mulighet for utvidelser og stigende lønnsom produksjon. Men i tider som disse skal man ikke fortsette med å gå i vei med anlegg som kanskje har sin berettigelse idag og nogen år fremover, men når ekspansjonen er over, fyller de ikke lenger noget behov. Det er denne overekspansjon som er så uheldig fordi det vil medføre at man senere vil ligge i dødvannet.

Man har et eksempel i den overdrevne boligbygging som man ser i det ene land etter det annet og som får en feberaktig natur med sterkt innslag av spekulasjon og en voldsom prisstigning på byggeartikler. Fremfor dette voldsomme opsving med følgende tilbakeslag må en jevn virksomhet være å foretrekke og bankene så vel som andre institutter som har med boligkreditt å gjøre må selvfølgelig være interessert i en jevn produksjon i denne industri som skal tilfredsstille et av de viktigste sociale behov.

Det er overflødig å utvikle at det er bankenes oppgave å fremme landets arbeidsliv på beste måte og bringe det op til den største høide, men samtidig bør de søke å motvirke de voldsomme sprang op og ned. Ønskemålet blir ganske visst det størst mulige arbeide innen landet, men der kommer ennu et ønske til, som er av den største viktighet, man må søke dette arbeide jevnest mulig fordelt. Jeg kan belyse saken fra et litt annet synspunkt. Et opsving i konjunktorene kan arte sig på forskjellig måte. Det kan være det hjemlige marked som blir mere oplivet og det kan være den utenrikske omsetning som går frem. Vi vet i hvilken utstrekning vår eksport til utlandet er steget. Det var eksportindustrien som tok sig raskest op under den første oppgang etter krisen, og vel å merke raskere enn hjemmeindustrien. Vår skibsfart som har hatt så mange magre år gir nu en strøm av valuta og er en mektig styrke for vår økonomiske stilling. Men lykken er ustadig og en dag avtar den stimulans som disse næringer yder og da er det av viktighet om vi kan sette inn andre midler til støtte.

Disse betraktninger som jeg har tillatt mig å fremholde taler for en bestemt tilbakeholdenhet under oppgangstidene for å ha en større motstandskraft når tilbakegangen melder sig. De blir ikke mindre alvorlige når man tenker på forskjellige sider av de nuværende konjunkturer. Den politiske utrygghet og de store rustninger som efterhånden inntar en voksende plass i den samlede produksjon og strekker sig gjennom mange forgreninger ut til alle land og til mange næringsgrener betyr et nytt utrygt innslag i den økonomiske stilling.

Iallfall må man kunne regne med at der vises forsiktighet med stiftelse av ny gjeld, således at vi ikke skal transportere til efterslekten ennu større gjeldsbyrder. I sådanne tider må bestrebelsene rettes på å få gjelden ned. Og hvad lån i utlandet angår kan jeg alene gjenta de advarsler som jeg er kommet med før. Det er for vår nasjon en uheldig utvikling å øke vår avhengighet ved nye lån. Der ligger risiko i det at institutter som selv har sine inntekter i norske kroner påtar sig forpliktelser i utenlandsk valuta og

det skal ikke kunne sies at den risiko ikke er blitt tilstrekkelig tydelig fremholdt.

Jeg kommer tilbake til bankenes eget område og vil få lov å nevne de oppgaver som det etter min oppfatning må være maktpåliggende å realisere. Den forsiktige, man kan si edruelige utlånspolitikk som nu er gjennomført i landets banker bør fortsettes. Kredittlivet må holdes sunt og i pakt med landets arbeidsliv, altså på et kvalitativt høit nivå.

Med den større lønnsomhet og de stigende priser går også verdien for den faste kapital op. Det gjelder ved bankenes vurderinger ikke å la sig forvirre, men holde sig til de varige mål.

En viss spekulasjon har man allerede kunnet konstatere og mere kan ventes av samme art. Man kan bare med tilfredshet se på en opplivelse av aksjemarkedet, men det er ingen fordel at kursene drives op i en unaturlig høide som ikke står i rimelig forhold til verdiene. Det er heller ikke heldig at der skal forsøkes presset ut av selskapene et større utbytte enn en nøktern vurdering tilsier. Den periode ligger oss nokså nær da porteføljen i så mange banker rundt omkring i landet var infisert av spekulasjon og de ulykkelige følger står ennu altfor skremmende til at man nu skulde benytte midler som innskyterne tillitsfullt betror bankene til en sådan anvendelse. Det vil stille tilstrekkelig store krav om de nøier sig med å stå i det fruktbare arbeidslivs tjeneste.

En viktig oppgave er det videre å se til at de kunder som har tynget på bankene nu kommer i god finansiell skikk og betaler ned sin gjeld. Der er en del som når det lysner skal låne videre. Men først må stillingen konsolideres, bedriftenes stilling styrkes, så man ikke, når en ny depresjon inntreer, vil være i samme overbelastede tilstand.

Jeg har nevnt, at der ved nye investeringer må utvises tilbakeholdenhet; ellers vil man kunne risikere at viktige industrigrener svulmer op i en sådan utstrekning at stillingen i lengden forverres. Dette vil ikke si, at der intet skal gjøres. Bankene skal møte legitime kredittbehov. Jeg har ved tidligere leiligheter nevnt de store opofrelser som bankene har gjort for å gjennomføre moderniseringer innen industrien. Jeg kunde med letthet her nevne tall som vilde tale ganske tydelig; og disse forbedringer er gjennomført i all stillferdighet. Men også for bankene må det gjelde å finne ut, hvad der kan stå hen til senere, da der blir ennu større behov for den slags arbeider og da de dessuten vil kunne utføres billigere.

Når man nu er ferdig med tapene fra en nedgangsperiode, får man innrette sig på den motgang som man må vente igjen om en tid og ruste sig til å stå imot, ti hvor forsiktig det enn disponeres vil der følge tap.

Hvad Norges Bank angår så må den samle sine krefter om den korte driftsmessige kreditt som er den anvist som dens naturlige arbeidsområde. I en vanskelig tid har banken strukket sig nokså langt med støtte under overgangstiden for å stimulere til øket aktivitet, men foranstaltninger som er beregnet på en krise taper sin rett når der ingen krise lenger finnes. Lempelser med hensyn til lånevilkår og avdragstid som er begrunnet i en depresjon kan ikke oprettholdes når utviklingen går opover.

I den periode som vi nu har gjennomlevet har bankene lært hvilken stor betydning det har å arbeide sammen og det er lykkes på den måte å komme gjennom vanskelige år. Ikke mindre viktig er det nu at man følger stort sett de samme grunnlinjer. Man kan la sine disposisjoner bestemmes av

den ånd som preger de forskjellige lover om bankvesen og i samråd med de myndigheter som håndhever disse lover.

Kan dette samhold sikres og bevares, vil man med større fortrøstning imøtese den utvikling som nu forestår. Under arbeide i bankene lærer man hvorledes tingene kjeder sig sammen fra år til år og hvorledes disposisjonene avsetter sine virkninger efter års mellemrum. Vi har derfor betingelser for å forstå at det gjelder å tenke godt og vel på nutidens behov, men ikke mindre på det ansvar vi skal føle for fremtiden.
